

Mala vprašanja.

I.¹⁾

§ 39. zvrš. reda pa izbris prisilno osnovane, vknjižene zastavne pravice.

Novi zvršilni red ima načelo, da se vsako zvršilo liki pravda dokončaj vsaj v nekoliko omejenem času. Ni več na prosto voljo dano zvršitelju, zavlačevati zvršilo, kakor bi se mu poljubilo, ampak v gotovem času mora priti zvršilo do kraja in zvršitelj do gmotnega vspeha, ali pa se mora zvršilo ustaviti zbok nedostalega vspeha, odnosno zaradi zvršiteljeve malomarnosti. Zakon strogo in odločno zabranjuje, da bi eksekucija bila zavezancu tortura, ki se rabi odločneje ali popustneje in v poljubnem času, kakor se baš zdi zvršitelju.

Nas naj danes posebno zanimajo določila §-a 29. zvrš. r. o ustavljenji zvršila in o pomenu takega ustavljenja. Ta zakonita določba veleva s posebnim povdarkom, da je pri ustavljenji zvršila (celega zvršilnega postopanja) istočasno razveljaviti vse do tedaj storjene zvršilne čine.

Določilo je to povsem abstraktno logično, apodiktično takó, da ne trpi izjeme. Motivi še posebno povdarjajo, da popolno ustavljenje zvršila razveljavi in uniči celó slučajno

¹⁾ Ta sestavek in še nekatere naslednje je spremljalo prijazno pismo velec. g. pisatelja, katero v znak, da se ž njim strinjamo, priobčujemo doslovno: Gospod urednik! Ker vlada, kakor tožite, nekaka suša na našem pravniškem polju, treba nam je malo bodrila in vzpodbuje. Resnično je mnogokrat težavno spisati domačemu pravniku kaj za strokovni list. Preobili posel, oddaljenost od omikanih središč z duševnim gibanjem in osamelost v gorskem zakotju so pač preprosta razlaga temu, da se domača pravniška stroka premalo razvija napreduje in da celo pojema podjetnost za strokovno pisateljstvo. Na drugi strani pa tudi ni lahko pisati kremenitih pravnih študij, ker nam na deželi nedostaje potrebnih sredstev in virov. Vender se pa uriva praktičnemu pravniku mnogokatero vprašanje, ki je, čeprav ne epohalno, vender vredno razgovora in zanimanja. In ker „iz malega raste veliko“, predlagam, gospod urednik, da v „Slov. Pravniku“ ustanovimo posebni oddelek „Mala vprašanja“ in povabimo naše pravnike, naj vsak po svoji moči doprinese kremenček za zgradbo „malih vprašanj“. In da misel ne bo brez dejanske veljave, dovoljum si poslati Vam prvi skromni, a dobrovoljni kamen.“ *Ured.*

prednost izvršiteljevo. Ustavljenje izvršila ustvari zopet »status quo ante« pred izvršilom.

Če nam jo torej v tem pogledu razmotrivati in uvaževati učinek popolnega ustavljenja na posebnem slučaju, rabiti nam je apodiktično določilo §-a 39. izvrš. r. kakor gorenji stavek in iz njega izvajati posledice.

V sulčaji, ki nam je pred očmi, je stvar taka-le: Zvršitelj je začel realno eksekucijo proti dolžniku s prisilno osnovo zastavne pravice za svojo izvršljivo terjatev na izvršenčevo zemljišče. Tega odločnega koraka se je izvršenec ustrašil in rad ali nerad plačal. Na to sta obe stranki prišli k sodišču in stavili na zapisnik predlog, naj se izvršilo ustavi, v smislu § 39. izvrš. r. popolnoma ustavi: naj se razveljavijo vsi izvršilni čini. Obe stranki podpišeti sporazumno zapisnik ali dotično pismeno vlogo.

Kaj je sedaj nasledek tega ustavljenja? Če se naj razveljavijo, uničijo vsi izvršilni čini, tedaj je razveljaviti, uničiti to, kar se je v izvršilu bilo storilo, torej v navedenem slučaju izvršilni čin glede prisilno osnovane in vknjižene zastavne pravice kakor edini dosedanji izvršilni čin. Kaj je storiti osobito tedaj, kadar se izvršitelj v dotičnem zapisniku ali v vlogi izjavi, da je popolnoma plačan in če izrecno privoli, da se prisilno osnovana in vknjižena zastavna pravica izbriše? Položaj je dejstveno isti, če izvršenec na podlagi poštnega potrdilnega listka zahteva ustavljenje izvršila po § 40. izvrš. r. in če se o popolnem plačilu v smislu tega § zasliši izvršitelj, ki potem pritrdi izrecno ali pa molče s kontumacijskim nasledkom §-a 56. izvrš. r.

Ali sodnik sploh more na podlagi takega, izvršilo popolnoma ustavivšega sklepa odrediti izbris prisilno osnovane in vknjižene ustavne pravice »ex offio« ali vsaj, če se izbris izrecno dovoli, ali sploh ne?

Po smislu dosedaj navedenih določil izvršilnega reda bi sodnik moral sam, brez daljnega predloga, izvajati posledice in že na podlagi predloga za popolno ustavljenje ter to dovoljujočega sklepa v smislu § 39. izvrš. r. povzročiti izbris prisilno osnovane zastavne pravice.

Pa bi ugovarjal kdo, da zato, ker gre v zmislu § 286. zvrš. r. prednost samo zvršilnim stroškom ceditve in dražbe pri zvršilu na premičnine, in ker je rubežen samo nekaj za- varovalni čin, kakoršno je posebno tudi zvršilo s prisilno osnovo zastavne pravice po vknjižbi — to je vzlasti veljalo v stari eksekuciji — da torej glede na vse to prisilna osnova in vknjižba zastavne pravice ni zvršilo, vsaj ne pravo dejansko zvršilo. Ali da temu ni tako, nego da je prisilno vknjižbo za- stavne pravice smatrati za zvršilo, pravo zvršilo, to uče §-i 87. do 97. zvrš. r., ki ne delajo nikake razlike med drugimi zvršili in pa zvršilom s prisilno vknjižbo zastavne pravice, nego z le-to ustanavljajo novi samostojni način zvršila, dočim je bila zvršilna zastavna pravica v starem eksekucijskem redu le prvi korak realnega zvršila.

Pa zopet poreče kdo: če je prisilno osnovana in vknji- žena zastavna pravica pravo zvršilo, onda se tudi to zvršilo v smislu §-a 42. zvrš. r. lahko — odloži; kako se naj tu pri že vknjiženi zastavni pravici zvršilo odloži? — Ali odlog zvršila ima samo ta namen in pomen, da zabrani zvršilni čin, ki se še ni opravil, a se lahko kmalu opravi (rubežen, dražba); o odlogu pa samo po sebi ni govora, če se je dotični čin že zgotovil.

Sicer se pa da misliti tudi v našem slučaju odlog zvršila. Recimo, da zvršilo s prisilno osnovo zastavne pravice po vknjižbi je dovoljeno, prošnja je vpisana v dnevnik, zemlje- knjižni vodja si je s svinčnikom že zaznamenoval praesen- tatum, a vpisa se še ni lotil — in sedaj pride prošnja za ustavljenje zvršila v smislu §-a 40. zvrš. r. Tedaj mora sodnik odrediti dotlej, da po §-u 40. zvrš. r. zasliši zahtevajočega upnika in stori končni sklep o ustavljenji — odložitev po smislu §-ov 40 in 42³ zvrš. r. Pri tem je sitno samo to, da zemljeknjižni vodja ne more do končnega odločila opraviti vpisa tudi naslednjih vknjižeb; a to ne traja dolgo, ker se za- htevajočemu upniku, če sploh treba, naloži v smislu §-a 56. zvrš. r. izjava s kontumačnimi nasledki v osmih ali še manj dneh. Tako je tudi vknjižbo pogodbene zastavne pravice opustiti, če upnik prej umakne svoj predlog, nego se je do- voljena vknjižba zastavne pravice dejansko opravila. Jednako

mora zemljeknjižni vodja čakati z vpisom izbrisa predznamovane zastavne pravice, če je upnik pravočasno ne opraviči, in če treba po § u 45. zemlj. zak. zastran izbrisa ali opravičenja predznambe določiti narok.

Ti slučajji jasno kažejo, da čakanje z vpisom zemljeknjižnih pravic v zemljiško knjigo do gotove meje ni tuje obč. zemlj. zakonu. Sicer se pa čakanju lahko ogne s tem, da se, kakor prošnja za izbris predznamovane terjatve (glej Bartsch), zaznamuje tudi odlog vknjižbe zvršilne zastavne pravice.

Da je moči prisilno osnovano in vknjiženo zastavno pravico sodniku izbrisati samo na podlagi ustavitvenega sklepa, za to ima zvršilni red značilni migljaj, praecedens v §-u 96², ki naroča, da je prisilno, po vknjižbi osnovano zastavno pravico izbrisati, če se je zvršilo izvedlo pri več zemljiščih, nego li je za pupilarno varnost potrebno, da je vknjižbo te zastavne pravice utesniti in omejiti samo na toliko zemljišč, kolikor je potrebno za pupilarno varnost. § 96³ zvrš. r. pa pravi, da je izbris te zastavne pravice pri nepotrebnih zemljiščih zvršiti še-le po pravomočnosti omejitvenega sklepa, kakor navaja tudi slično določilo §-a 207. zvrš. r., če tudi v drugih slučajjih. To določilo mora seveda veljati tudi glede ustavljenja in izbrisa v našem slučaju.

Tako bi torej izbrisu zvršilne zastavne pravice (da ostane pri krajšem starem besedilu) v zvršilnem redu samem ne našli nobene ovire, ampak samo strogo zapoved.

Ker se pa to zvršilo tiče zemljiške knjige, ozirati se je tudi na določbe zemljeknjižnega zakona, ki ima v §-ih 26, 27, 31, 32 in 33 svoje posebne zahtevke. Pripomniti je poprej, da določbe v členih XIII in XVI uvodnega zakona z dne 27. maja 1896, št. 78 drž. zak. ne delajo nobenih ovir. Dotični ustavitveni sodni sklep po §-u 39. zvrš. r. bi bilo kakor javno listino podrejati določilu §-a 33^d zem. zak. V tem določilu se med javnimi, za zemljiško knjigo sposobnimi listinami poleg drugih naštevajo sodna prisojila o zdražbanih zemljiščih, potrdila zapuščinsko-razpravnih oblastev, katerim niti ni treba pravnega naslova niti vknjižnega dovoljenja (odloč. najviš. sod. od 13. februvarja 1883, št. 1634), in tudi razdelila skupil. Če pomislimo, kako nastane osobito razdelilo skupila, in da je

njega moč in veljava pač edino v tem, ker so se k likvidaciji poprej pozvale in se sedaj pozovejo k razdelilnemu naroku zadevne stranke, posebno glavni stranki, izvršitelj in izvršenec; in če pomislimo, da je tudi sklep o ustavitvi izvršila storiti šele po zaslišanju obeh strank, kadar se to ne zgodi že v kakem poprejšnjem postopanju, — tedaj je pač jasno, da ima takšen sklep isto moč in veljavo iz istih razlogov, kakor sklep o razdelitvi skupila.

Zvršilni red je torej ustanovil novo javno, za zemljiško knjigo sposobno listino po smislu §-a 33^d zemlj. zak. Izrecno sicer tega ni storil, a vendar, poznejšnji zakon, na tihem, »latente modo«.

Ta izvedba ima tudi praktičen pomen. Po §-u 1426. drž. zak. mora upnik dati dolžniku, ki plača na svoje stroške pobotnico, odnosno izbrisno pobotnico, in to je zavezan storiti tudi tekom izvršila. Tu je res zakon nekoliko trd; kajti če je upnik prisiljen začeti izvršilo, povzroči mu izvršilne stroške nebrizni dolžnik, ki bi dosledno moral trpeti tudi pobotnico, kakor jo mora trpeti dejansko v meničnih stvareh. Če pa se sme realno izvršilo ustaviti, in če je z ustavljenjem razveljaviti vsa dosedanja izvršilna opravila in torej tudi izbrisati prisilno osnovano in vknjiženo zastavno pravico v smislu §-a 39. zvrš. r., vse to ob malih stroških zapisniškega koleka, onda odpade tako navedena trdost zakona glede pobotnice v izvršilnem postopanju.

Strah, da bi finančna uprava mogla glede kolkov delati ovire, se mi ne zdi utemeljen, kajti če izvršilni zakon tako določa, mora se tudi kolkovanje ravnati po njem. In to pravilo potrjuje dejstvo, da glasom poznejšnjih odredb finančnega ministerstva celo pri rubežni in istočasni dražbi ni treba kolka za dražbo, ker ob tem času še ni znano, ali sploh pride do dražbe ali ne.

Z izvajanjem teh posledic iz §-a 39. zvrš. r. bi bilo torej vstreženo kolikor zahtevajočemu upniku, toliko zavezancu. Sedaj pa¹⁾: »audiatur et altera pars!«

Dr. Fr. Mohorič.

¹⁾ Vsi navedeni pomisleki so se mi dejansko ugovarjali.

